

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ЕВРОПСКИ СУД ЗА ЧОВЕКОВИ ПРАВА

ПРВ ОДДЕЛ

**ЦРКВА НА ВИСТИНСКИТЕ ПРАВОСЛАВНИ ХРИСТИЈАНИ И
ИВАНОВСКИ против РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**

(Апликација бр. 35700/11)

ПРЕСУДА

СТРАЗБУР

29 ноември 2018

Оваа пресуда е правосилна но може да биде предмет на редакциски измени.

Во случајот на Црквата на Вистинските Православни Христијани и Ивановски против Република Македонија,

Европскиот суд за човекови права (прв оддел), заседавајќи како совет во состав од:

Aleš Pejchal, *Претседател*,

Krzysztof Wojtyczek,

Jovan Plevski, *судии*,

и Abel Campos, *Секретар на одделот*,

Расправјаќи на нејавна седница на 6 ноември 2018,

Ја донесоа следнава пресуда, која беше усвоена на истиот датум:

ПОСТАПКА

1. Случајот беше инициран со апликацијата (бр. 35700/11) поднесена против Република Македонија до Судот согласно член 34 од Конвенцијата за заштита на човековите права и основните слободи (“Конвенцијата”) од страна на Црквата на Вистинските Православни Христијани (“здружението апликант”), верско здружение на кое не му бил признат статусот на правно лице на национално ниво и г-дин Кирил Ивановски (“вториот апликант”), на 7 јуни 2011.

2. Апликантите беа застапувани од страна на г-динот В.Атанасов, адвокат од Битола. Македонската Влада (“Владата”) беше застапувана иницијално од страна на нејзиниот агент, г-дин Богданов и нејзинот актуелен агент, г-ѓа Д. Донова.

3. На 25 август 2014 Владата беше информирана за наводите во однос на одбивањето на Владата да го регистрира здружението апликант, како верско здружение, а останатиот дел од апликацијата беше прогласен за недопуштен согласно член 54 § 3 од Деловникот на Судот.

ФАКТИ

I. ОКОЛНОСТИ НА СЛУЧАЈОТ

4. Вториот апликант е роден 1957 година и живее во Прилеп.

5. На 8 ноември 2008 седум лица, вклучително и вториот апликант, го основале здружението апликант. Основачките членови усвоиле неколку документи во однос на здружението апликант, меѓу кои и Статут, кој во релевантниот дел гласел како што следи:

Член 1

“Црквата на Вистинките Православни Христијани во Македонија [во понатамошниот текст “ЦВПХМ”] е доброволна заедница на физички лица, кои со своето верско убедување и изворите на учење ја остваруваат слободата на вероисповест ... преку богослужба; молитва; обреди и друго изразување на верата.”

Член 3

“Седиштето на [здружението апликант] е [името на улицата].”

Член 8

“Црквата ги има следниве цели и задачи:

...

- да го промовира, поттикнува и поучува членството во духовен живот и напредок;

- да одржува и организира часови по веронаука; информативно религиозни дискусии и предавања; јавни религиозни трибини; посета на манастири ...; богослужби ... други православни манифестации;

- да организира хуманитарни фондови и акции за добробит и помош на луѓето;

- да се грижи и да им помага на сите на кои им е потребна помош ...;

...

- да ја запознава пошироката христијанска јавност со верските празници и култура;

- да издава билтени, изданија, публикации, книги и промоции на дела со православна христијанска содржина;

- да организира и одржува заеднички средби, богослужби и други православни манифестации со други православни цркви од земјата и странство со кои Црквата е во едномислие.”

...”

Член 9

“Во склоп на своето делување Црквата ќе се занимава со издавање на литература со православна содржина и со формирање на фондови, и тоа:

- издавање на билтени и изданија ...;

- издавање на зборници за работата на членовите;

- издавање на книги;

- формирање на фондови за финансиска помош.”

Член 11

“Идавачката и добротворната дејност, како и формираните фондови, ќе се финансираат од:

- спонзори;
- донатори;
- средства од прилози;
- средства од сопствени стопански дејности.”

Член 27

“Црквата ќе се финансира од:

- стопанска дејност;
- спознорство;
- донаторство;
- добротворни прилози и фондови и друго.”

6. На 26 ноември 2008 Министерството за правда го одобрило користењето на додавката “Македонија” во името на здружението апликант.

7. На 3 декември 2008 вториот апликант, во својство на овластен претставник на здружението апликант, поднел барање за негова регистрација како верско здружение. Како што се наведува во барањето, во прилог биле доставени, *inter alia*, докази дека неговите основачи биле македонски државјани. Со писмо од 19 декември 2008, Основниот суд во Скопје (“регистрациониот суд”) го потврдил приемот на целокупната приложена документација и побарал апликантите да го дополнат барањето со прецизирање на организационата форма под која здружението апликант барало да биде регистрирано. На 5 јануари 2009 апликантите одговориле дека се бара здружението апликант да биде регистрирано како црква.

8. На 6 март 2009 регистрациониот суд го отфрил барањето како нецелосно. Тој потврдил дека бил поднесен доказ за државјанство, но заклучил дека неможел да констатира дека барањето за регистрација било поднесено навремено. Таквата одлука била укината од страна на Апелациониот суд во Скопје, кој не можел да утврди, зошто регистрациониот суд не побарал апликантите да го уредат барањето во соодветниот дел со барањето од 19 декември 2008.

9. На 10 мај 2010 регистрациониот суд го одбил “барањето на здружението апликант” за регистрација, со констатација дека тоа побарало регистрација како верски субјект согласно Законот за правната положба на црква, верска заедница и религиозна група (“Законот од 2007”) само од формални причини, додека во пракса би дејствувало како здружение на граѓани во однос на кое применлив бил Законот за здруженија на граѓани и фондации. Во врска со ова, судот

заклучил дека: (а) текстот на член 1 од Статутот не бил идентичен со членот 2 од Законот од 2007; (б) членовите 9 и 10 од Статутот предвидувале здружението апликант да објавува литература со религиозна содржина и да создава фондови, што според судот, било спротивно на целите предвиден во членот 2 од Законот од 2007. Во истиот контекст било констатирано дека членот 11 и 27 од Статутот предвдувале дека здружението апликант ќе се финасира, *inter alia*, преку стопанска дејност, што било спротивно на членот 30-33 од Законот од 2007; (в) немало докази дека основачите и вториот апликант биле македонски државјани; и (г) покрај фактот што основачите ги усвоиле потребните документи за регистрација на здружението апликант, тие не одлучиле за прашањата од член 13(1)(2-б) од Законот од 2007.

10. Повикувајќи на член 7 и 8 од Законот од 2007, судот исто така утврдил дека:

“Регистрацијата на доброволната заедница на физички лица со назив ‘Црква на Вистински Православни Христијани во Македонија’ ... би ја повредило слободата на вероисповест ... на сите физички лица – верници кои својата слобода на вероисповест ја изразуваат преку веќе регистрирани верски заедници и особено би бил повреден легитимитетот и регулираниот правен статус на другите веќе регистрирани и запишани доброволни организации на физички лица ... и на нивните органи на управување; хиерархија; нивните надлежности; титули; верското и религиозно делување и се што е предвидено со со нивните акти ...

... изразувањето на верата не може да ги загрозува ... човековите права и слободите на другите ...”

11. Вториот апликант поднел жалба пред Апелациониот суд во Скопје во која се жалел во името на здружението апликант дека причините односно образложението на регистрациониот суд било нејасно и контрадикторно. Во врска со ова, тој тврдел, *inter alia*, дека поднел копии од уверенијата за државјанство на основачите; дека членот 31 од Законот од 2007 предвидувал дека верските заедници може да издаваат релевантна литература; дека изворите на финансирање предвидени во Статутот биле во согласност со предвидените во Законот од 2007; и дека регистрациониот суд не објаснил како и зошто регистрацијата на здружението апликант би влијаело на религиозните верувања и органите на управување на другите регистрирани верски заедници.

12. На 16 декември 2010 Апелациониот суд во Скопје ја потврдил одлуката на понискиот суд, со констатација дека образложението на понискиот суд било јасно и конзистентно. Тој констатирал дека членот 11 од Статутот предвидувал дека здружението апликант ќе се финансира од фондови кои ќе бидат резултат на економски активности, што имлицирало дека тоа ќе биде профитно, спротивно на член 33(2) Законот од 2007. Покрај тоа, одобрувањето од

Министерството за правда од 26 ноември 2008 (види параграф 6 погоре) се однесувало на “Црква на Вистински Православни Христијани” а не на “Црква на Вистинските Православни Христијани во Македонија,.. Конечно, било констатирано дека не постоеле докази во списите од предметот за државјанството на основачите и за вториот апликант. Судот не се осврнал на останатите жалбени наводи.

II. РЕЛЕВАНТНО ДОМАШНО ПРАВО И ПРАКСА

A. Релевантно домашно законодавство

1. Устав

13. Членот 110 § 3 од Уставот предвидува дека Уставниот суд ги штити слободите и правата на човекот и граѓанинот што се однесуваат на слободата на уверувањето, совеста, мислата и јавното изразување на мислата; политичкото здружување и дејствување и забраната на дискриминација на граѓаните по основ на пол, раса, верска, национална, социјална и политичка припадност.

2. Закон за правната положба на црква, верска заедница и религиозна група (Службен весник, бр.113/2007)

14. Согласно членот 2 од Законот од 2007 црква, верска заедница или религиозна група е доброволна заедница на физички лица кои ја остваруваат слободата на вероисповеста преку верското убедување и верките извори на учење.

15. Членот 8 предвидува дека со закон може да се ограничи слободата на изразување на религијата или убедувањето доколку тоа е неопходно во интерес на јавната сигурност, поредокот, здравјето, моралот или заштитата на правата и слободите на другите.

16. Согласно членот 9(1), црква, верска заедница и религиозна група се запишуваат во Единствениот судски регистар со што стекнуваат својство на правно лице.

17. Членот 10(3) од Законот од 2007 предвидува дека за употребата на името "Македонија", Министерството за правда дава писмена согласност.

18. Членот 12 од Законот од 2007 ги предвидува документите кои треба да бидат поднесени со барањето за запишување односно регистрација. Согласно став 3 од овој член, до надлежниот регистар се поднесува барање за запишување во рок од триесет дена од денот на донесувањето на одлуката за основање. Ставот 4 предвидува дека надлежниот суд ќе го повика подносителот на барањето да ги достави потребните документи.

19. Согласно член 13(1)(2-6), актот за основање мора да го содржи: ... седиштето и адресата на црквата, верската заедница и религиозната група; верските симболи; начинот на кои ќе ги манифестира сопствените верски убедувања и ќе врши верски ритуали; и начинот на кој ќе се финансира и начинот на надзор над финансирањето.

20. Согласно член 31, црква, верската заедница и религиозната група може, *inter alia*, да издава, увезува и извезува печатени материјали во согласност со закон.

21. Членот 32 предвидува дека приходите на црквата, верската заедница и религиозната група се од сопствено финансирање, приватна филантропија, донации и други форми на финансирање црква, верската заедница и религиозната група.

22. Членот 33(2) предвидува кај финансирањето и трошењето на финансиските средства кај црквата, верската заедница и религиозната група ќе се применуваат правилата за непрофитните организации и организациите од јавен интерес.

В. Релевантна домашна судска пракса

23. Домашната пракса релевантна за предметниот случај е опишана во случајот на *Православна Охридска Архиепископија* (види “*Orthodox Ohrid Archdiocese (Greek-Orthodox Ohrid Archdiocese of the Peć Patriarchy)*” *v. the Republic of Macedonia*, бр. 3532/07, §§ 20, 36, 55, 56 и 58, 16 ноември 2017 – во продолжение “случајот *Охридска Архиепископија*”).

ПРАВО

I. НАВОДИ ЗА ПОВРЕДА НА КОНВЕНЦИЈАТА

24. Апликантите се жалеа дека одбивањето на државата да го регистрира здружението апликант како верско здружение е спротивно на правата од членот 9 и 11 од Конвенцијата. Поради причините наведени во случајот *Охридска Архиепископија*, Судот смета дека овие наводи треба да се анализираат од аспект на членот 11 од Конвенцијата во врска со членот 9 (*ibid.*, § 61). Тие понатаму тврдеа дека одбивањето исто така било во спротивност со членот 14 на Конвенцијата во врска со членот 9. Овие членови гласат како што следи:

Член 9

"1. Секој има право на слобода на мислата, совеста и религијата; вклучувајќи го и правото на промена на религијата или уверувањето и слобода сам или во заедница со другите, јавно или приватно, да ја изрази својата религија или убедување, преку почитување, поучување, богослужба и обред.

2. Слободата на изразување на религијата или убедувањето може да биде предмет само на оние ограничувања што се пропишани со закон и се неопходни во едно демократско општество во интерес на јавната сигурност, за заштита на јавниот ред, здравјето и моралот, или за заштита на правата и слободите на другите "

Член 11

"1. Секој има право на слобода на мирно собирање и слобода на здружување со други, вклучувајќи го и правото да основа и да се зачленува во синдикати заради заштита на неговите интереси.

2. Никој не може да биде ограничен во остварувањето на овие права, освен ограничувањата што се пропишани со закон и се неопходни во едно демократско општество во интерес на националната безбедност или јавната сигурност, за спречување на нереди или криминал, за заштита на здравјето и моралот или за заштита на правата и слободите на другите. Овој член не спречува наметнување на законски ограничувања на остварувањето на овие права од страна на припадниците на вооружените сили, полицијата или државната администрација".

Член 14

"Уживањето на правата и слободите утврдени во Конвенцијата треба да се обезбеди без никаква дискриминација заснована врз пол, раса, боја на кожа, јазик, религија, политичко или друго мислење, национално или социјално потекло, припадност на национално малцинство, имот, раѓање или друг статус."

A. Допуштеност

1. Поднесоци на странките

25. Владата тврдеше дека апликантите не ги искористиле сите домашни правни лекови. Особено, тие не поднеле барање за заштита на слободите и правата, што Судот го признаше како ефикасно средство. Тие исто така не го објасниле ваквиот пропуст. Постојењето на сомнеж во однос на шансите за успех на конкретниот правен лек не претставувало доволна причина за таквиот пропуст.

26. Апликантите тврдеа дека Уставниот суд има надлежност да ја испитува усогласеноста на законите и останатите општи акти со Уставот. Тој не бил надлежен да врши надзор над судските одлуки.

2. Оценка на Судот

27. Релевантните принципи на Конвенцијата се сумирани во пресудата на Судот во случајот *Vučković and Others* (види *Vučković*

and Others v. Serbia (прелиминарен приговор) [GC], бр. 17153/11 и 29 други, §§ 69-77, 25 март 2014). Особено, “обврската за искористување” претпоставува апликантот да ги искористи правните лекови кои се достапни и доволни во однос на неговите или нејзините наводни повреди на Конвенцијата. Постооењето на правните лекови во прашање, мора да биде доволно сигурно не само во теорија, туку и во пракса, во спротивно на што, тие нема да ја имаат потребната пристапност и ефикасност. Неопходно е Владата која тврди неискористување, да го увери Судот дека правниот лек бил ефикасен, достапен во теорија и во пракса во соодветниот период. Кога ваквиот товар на докажување ќе биде задоволен, на апликантот е да докаже дека правниот лек на кој укажала Владата, во суштина бил искористен, или дека од определени причини тој бил несоодветен и неефикасен во специфичните околности на случајот, или дека постоеле посебни околности кои го ослободувале него или неа од ваквото барање (*ibid.*, §§ 71 и 77).

28. Навраќајќи се на актуелниот случај, Судот повторува дека надлежноста на Уставниот суд во заштитата на човековите права и слободи е регулирана во член 110 § 3 од Уставот, кој предвидува исцрпна листа на права и слободи во однос на кои судот има надлежност да одлучува (види параграф 13 погоре). На таа листа, и релеванто за овој случај, е слободата на уверување, совеста, мислата и јавното изразување на мислата, како и забраната на дискриминација на граѓаните по основ на верска припадност. Во неколку претходни случаи против државата, Судот прифати дека барањето за заштита на слободите и правата треба да се смета за ефикасен правен лек во однос на овие слободи и права (види го случајот на *Охридска Архиепископија (Ohrid Archdiocese)*, §§ 67 и 68).

29. Во конкретниот случај, Судот констатира дека апликантите пропушtile да ги истакнат наводите за дискриминација пред Уставниот суд. Покрај тоа, тие не тврдеа дека постојат био какви посебни околности кои би ги ослободиле од обврската за искористување на барањето за заштита на правата и слободите пред Уставниот суд, кое било на располагање.

30. Оттука, наводите за дискриминација по основ на верска припадност мора да бидат отфрлени согласно член 35 §§ 1 и 4 од Конвенцијата поради неискористување на домашните правни лекови.

31. Во однос на наводот на апликантите согласно член 11 во врска со член 9, во случајот на Охридската архиепископија (*Ohrid Archdiocese*), Судот сметаше дека не биле презентирани “никакви аргументи или примери на домашна судска пракса дека било кој друг аспект (покрај политичкиот аспект) на слободата на здружување, вклучувајќи го и религиониот аспект, потпаѓа под надлежноста на Уставниот суд (*ibid.*, § 71). Тој понатаму ја забележува праксата на Уставниот суд во релевантниот период да одбива надлежност да

постапува по барања на здруженија или организации воопшто, како и по барања на поединци поднесени во нивно име и во име на нерегистрираните религиозни здруженија на кои им припаѓале (види *ibid.*, § 70 и параграф 23 погоре). Во конкретниот случај, Владата не презентираше било какви аргументи или материјал за да покаже дека барањето за заштита на слободите и правата била доволно сигурен правен лек во периодот кога од апликантите можело да се бара да го искористат за целите на нивните наводи во однос на членот 11 во врска со член 9. Последователно, приговорот на Владата за неискористување на домашните правни лекови мора да се одбие.

32. Независно од отсуството на било каков приговор од стртана на Владата во однос на допуштеноста на апликацијата во однос на нејзината компатибилност *ratione personae* во делот кој се однесува на вториот апликант, Судот смета за неопходно да го адресира прашањето за неговата легитимација согласно член 34 од Конвенцијата.

33. Во врска со ова Судот констатира дека во спорната постапка вториот апликант дејствувал во име на здружението апликант како негов овластен претставник (види параграф 7 и 11 погоре). Имајќи предвид дека основното спорно прашање пред Судот е одбивањето на домашните институции да го регистрираат здружението апликант како верски (правен) субјект и како последица на тоа наводната повреда на членот 9 и 11 од Конвенцијата, интересот на вториот апликант, според Судот, во секој случај ќе биде доволно обезбеден со одлуката за случајот во однос на здружението апликант (види *Бекташиска верска заедница и други v. Република Македонија*, бр. 48044/10 и 2 други, § 49, 12 април 2018).

34. Оттука, апликацијата, во делот во кој се однесува на вториот апликант, е некомпатибилна *ratione personae* со одредбите од Конвенцијата во смисла на член 35 § 3 (а) и мора да биде отфрлена во согласност со членот 35 § 4.

35. Владата не приговараше по друг основ во однос на допуштеноста на наводот на здружението апликант за повреда на членот 11 во врска со членот 9. Судот констатира дека наводот не е очигледно неоснован во смисла на членот 35 § 3 (а) од Конвенцијата. Не беше утврден било каков друг основ за негова недопуштеност. Од овие причини истиот мора да биде прогласен за допуштен.

Б. Основаност

1. Поднесоци на странките

36. Апликантите тврдеа дека документите за државјанството на основачите на здружението апликант биле поднесени, што впрочем

регистрациониот суд го признал во одлуката од 6 март 2009. Тие го повторил аргументот дека не-регистрацијата на здружението апликант резултирало со повреда на нивните права.

37. Владата тврдеше дека одбивањето на домашните судови да го регистрираат здружението апликант резултирало со интервенција во неговите права од членот 11 на Конвенцијата. Одбивањето било законско и имало легитимна цел, имено, заштита на правата и слободите на другите, особено верниците на Македонската Православна Црква. Исто така, причините на домашните судови биле релевантни и доволни. Во овој контекст Владата тврдеше отсуство на доказ за македонското државјанство на основачите во судските списи на домашниот предмет, околност која апликантите пропуштиле да ја исправат во текот на постапката.

2. Оценка на Судот

38. Релевантните принципи се сумирани во пресудата на Судот во случајот Охридска Архиепископија (*Ohrid Archdiocese*) (*ibid.*, §§ 78, 93-96).

39. Судот прифаќа дека постоело интервенција во правата на здружението апликант од членот 11 во врска со членот 9 од Конвенцијата. Во суштина, резултатот од одбивањето на регистрацијата е дека здружението апликант било спречено да добие правен легитимитет и било лишено од можноста да ужива ефикасно, лепеза на права резервирани за регистрираните верски организации (*ibid.*, § 81).

40. Покрај тоа, Судот прифаќа дека интервенцијата во прашање била “пропишана со закон”, поточно со Законот од 2007, на начинот на кој тој е толкуван и применуван од страна на националните судови и дека тоа имало “легитимна цел”, односно заштита на правата и слободите на другите.

41. Судот сега мора да изврши надзор на основите на кои се повикале домашните органи за да ја оправдаат интервенцијата. Притоа, задачата на Судот не е да ја замени проценката на домашните институции со сопствената проценка, туку да изврши надзор над одлуките кои тие ги донеле при практикување на својата дискреција. Ова не значи дека Судот мора да се ограничи на утврдување на тоа дали државата разумно, внимателно и со добра верба ја практикувала сопствената дискреција; тој мора да ја анализира интервенцијата која е во фокусот на наводите за повреда на Конвенцијата во светло на случајот како целина и да утврди дали таа била “пропорционална на легитимната цел кон која се стремела”, и дали причините на националните органи за да ја оправдаат интервенцијата биле “релевантни и доволни” (види *Jehovah's Witnesses of Moscow v. Russia*, бр. 302/02, § 108, 10 јуни 2010).

42. Во врска со ова, Судот забележува дека домашните судови во своите одлуки се повикале на неколку формални недостатоци за да го оправдаат одбивањето да го регистрираат здружението апликант (види параграф 9 и 12 погоре).

43. Регистрациониот суд констатирал дека текстот на членот 1 од Статутот на здружението апликант не бил идентичен со текстот од членот 2 на Законот од 2007. Судот не утврди постоење на законска одредба која предвидува таков услов за здруженијата кои бараат регистрација како верски субјекти. Покрај тоа, не се тврдеше дека таквото барање е резултат на востановена судска пракса. Регистрациониот суд понатаму исто така утврдил дека барањето за регистрација немало во прилог документација за државјанството на лицата основачи.

44. Судот констатира дека регистрациониот суд не го покренал прашањето за недостаток на документација во врска со државјанството на основачите, во своето барање за ажурирање на барањето упатено до апликантите. Уште поважно, во неговата одлука од 6 март 2009, тој јасно констатирал дека потребните документи биле поднесени како докази (види параграф 9 погоре).

45. Покрај тоа, Судот не е убеден од констатацијата на домашниот регистрационен суд дека Статутот не бил во согласност со членот 13(1)(2-6) од Законот од 2007, или тој ниту разјаснил што нивното прецизно наведување во Статутот би значело за регистрацијата на здружението апликант. Тој исто така не објаснил зошто издавањето на верска литература и создавањето на фондови, како и финансирањето од економски активности, било во спротивност со основните цели на Законот од 2007 (член 2) и, особено, членот 31 и 32, кои дозволувале верските здруженија, *inter alia*, да издаваат материјали и да стекнуваат добивка од сопствени извори и други извори на приход (види параграфи 14, 20 и 21 погоре). Во секој случај, Судот забележува дека овие прашања не биле покренати во писмото од 19 декември 2008 со кое регистрациониот суд побарал од апликантите, да го уредат барањето.

46. Во вакви околности, Судот не е задоволен дека причините во однос на формалните недостатоци за регистрација биле “релевантни и доволни”.

47. Останатите причини на кои се засноваат спорните одлуки се однесуваат на констатацијата на домашните судови дека регистрацијата на здружението апликант ќе ја повреди слободата на вероисповест на другите верници, следбеници на веќе регистрираните верски субјекти. Судот констатира дека таквиот заклучок е од општа природа и не е подржан од ниту еден факт. Судовите не идентификувале поединци или верски субјекти кои би биле под закана доколку здружението апликант било регистрирано, ниту пак дале

некакво дополнително образложение. Во делот во кој Владата укажува дека тоа би била Македонската Православна Црква и нејзините верници, (види параграф 38 погоре), таа не понуди убедливо образложение што би ги оправдало мерките кои отишле толку далеку што го попречило здружението апликант системски и безусловно дури и од започнување на било каква активност (види го случајот на *Охридска Архиепископија*, § 117 и референците таму наведени).

48. Од овие причини, не може да се каже дека причините понудени од страна на националните судови биле “релевантни и доволни” да го оправдаат попречувањето односно вмешувањето во конкретниот случај. Според тоа, спорното одбивање на регистрацијата на здружението апликант како верско здружение не може да се прифати како неопходно во едно демократско општество. Произлегува дека во случајот постои повреда на членот 11 од Конвенцијата, во светло на членот 9.

II. ПРИМЕНА НА ЧЛЕНОТ 41 ОД КОНВЕНЦИЈАТА

49. Член 41 од Конвенцијата предвидува:

"Кога Судот ќе оцени дека постои повреда на Конвенцијата или на Протоколите, и доколку внатрешното право на засегнатата Висока договорна страна овозможува само делумна репарација, Судот, доколку е потребно, ќе додели правична отштета на оштетениот."

A. Штета

49. Апликантите бараа вкупен износ од 40,000 евра (EUR) за надомест на нематеријалната штета, од кои 15,000 евра (EUR) биле за емотивното страдање и стресот кој го претрпел вториот апликант како резултат на повредата на неговите права од членот 9 и 11 од Конвенцијата.

50. Владата го спореше ваквото барање како неосновано и прекумерно.

51. Судот прифаќа дека здружението апликант претрпело нематеријална штета како последица на повредата на неговото право на слобода на здружување и слобода на вероисповест. Одлучувајќи на правична основа и имајќи ја предвид праксата на Судот во слични случаи, Судот досуди на здружението апликант вкупна сума во износ од 3,000 евра (EUR), зголемена за сите давачки кои може да бидат наплатени. Овој износ треба да биде исплатен на вториот апликант.

Б. Трошоци

52. Апликантот исто така бараше износ од 1,000 евра (EUR) за трошоците во постапката пред домашните судови и 800 евра (EUR) за трошоците во постапката пред Судот. Последниот износ вклучувал износ од 600 евра (EUR) за адвокатските трошоци и 200 евра (EUR) за трошоци за превод. Апликантот не достави никакви документи во поткрепа.

53. Владата ги спореше ваквите барања како неосновани, претерани и како трошоци кои не биле неопходни.

54. Според праксата на Судот, апликантот има право на надомест на трошоците само во онаа мера во која ќе се покаже дека таквите трошоци биле реално направени, биле неопходни и разумни во својот износ (види *Editions Plon v. France*, бр. 58148/00, § 64, ECHR 2004-IV). Судот нагласува дека согласно член 60 §§ 2 и 3 од Деловникот на Судот, “апликантот мора да поднесе трошковник во однос на сите барања, заедно со целокупната релевантна документација во поткрепа”, во отсуство на што “судечкиот совет може да го отфрли барањето во целина или делумно” (види *Lazoroski v. the former Yugoslav Republic of Macedonia*, бр. 4922/04, § 88, 8 октомври 2009). Во конкретниот случај, Судот забележува дека апликантите пропуштиле да го поткрепат своето барање со било каква документација во прилог. Во такви околности, Судот не досудува износ по овој основ.

Б. Затезна камата

55. Судот смета за соодветно дека затезната камата треба да се исплати според најниската каматна стапка за позајмени средства на Европската централна банка, на која треба да се додадат три процентни поени.

ОД ОВИЕ ПРИЧИНИ, СУДОТ, ЕДНОГЛАСНО,

1. *Ја прогласи* за допуштена апликацијата во делот на наводите на здружението апликант за повреда на членот 9 и 11 од Конвенцијата, а останатиот дел од апликацијата го прогласи за недопуштен;
2. *Одлучи* дека има повреда на членот 11 од Конвенцијата, толкуван во смисла на член 9 во однос на здружението апликант;
3. *Одлучи*

(а) дека одговорната држава треба да му ги исплати на здружението апликант, во рок од три месеци, износ од EUR 3.000 (три илјади евра) зголемен за било какви давачки кои можат да бидат наплатени, во однос на нематеријалната штета, кои треба да се конвертираат во националната валута на тужената држава по стапка применлива на денот на исплатата; овој износ треба да се исплати на вториот апликант;

(б) дека од истекот на горенаведените три месеци до исплатата ќе се пресметува камата на горенаведените износи, по стапка еднаква на најниската стапка за позајмени средства на Европската централна банка, за периодот до плаќањето плус три процентни поени;

5. *Го одбива* остатокот од барањето на здружението апликант за правичен надомест.

Изготвено на англиски и објавено писмено на 29 ноември 2018 година, согласно член 77 §§ 2 и 3 од Деловникот на Судот.

Abel Campos
Секретар

Aleš Pejchal
Претседател